

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

”Då känner jag mig tillfreds med livet”

En kvalitativ studie om vilka betydelser en träffpunktsverksamhet har för besökarna

Socionomprogrammet

C- uppsats

Författare: Emma Gustavsson

Handledare: Ninni Carlsson

”Då känner mig tillfreds med livet (...) Jag vet inte vad jag ska säga. På många andra ställen blir man tagen för givet men här är det mitt eget välbefinnande som får sig en puff. Jag har ju andra föreningar där jag är medlem också har jag akvarell varannan vecka och symöte varannan vecka”
(Edith)

”När jag kommer hit då blir ja lugn. Jag mår bra när ja kommer hit” (Viola)

Abstract

Titel: ”**Då känner jag mig tillfreds med livet**” – En kvalitativ studie om vilka betydelser en träffpunktsverksamhet har för besökarna

Författare: Emma Gustavsson

Nyckelord: Socialgerontologi, välbefinnande, gemenskap, aktivitet

Bakgrunden till min studie är ett intresse av att undersöka vilka faktorer som leder till välbefinnande för äldre. I det sammanhanget blev den kommunala träffpunkten en möjlig plats att studera. Studiens syfte är att skapa förståelse kring välbefinnande i sociala sammanhang med den kommunala träffpunkten som exempel.

Frågeställningarna har varit följande:

Hur är träffpunkten organiserad?

Vilka betydelser har träffpunkten för de äldre och deras välbefinnande?

För att nå syftet har jag använt mig av enskilda intervjuer. Intervjuerna har genomförts med sex pensionärer som vanligen besöker träffpunkten. Det insamlade materialet har sedan analyserats med hjälp av tidigare forskning samt tre samhällsteorier; aktivitetsteorin, disengagementsteorin och social utbytesteori. De slutsatser jag kommit fram till är att träffpunkten är organiserad som en frivillig verksamhet som pensionärer kan besöka under dagtid. Aktiviteter planeras i samråd mellan pensionärer och personal. Träffpunktens betydelser för de äldre och deras välbefinnande kan sammanfattas i tre punkter. För det första är träffpunktens personal viktig för besökarna ur en social och stödjande synpunkt. För det andra fungerar träffpunkten som en plats där besökare kan tillfredställa känslan av att vara behövd. Slutligen visar studien att den gemenskap som träffpunkten ger är viktigare än aktiviteten i sig.

Förord

Jag vill ge ett stort tack till alla som har stöttat mig i mitt uppsatsarbete.

Stort tack till träffpunkten, till den härliga personalen som har tagit emot mig med öppna armar och alla härliga besökare som har bidragit med sina historier, tankar och åsikter om träffpunkten.

Stort tack till min handledare Ninni Carlsson som har guidat mig genom min uppsats.

Innehållsförteckning

1. Inledning

1.1 Bakgrund	1
1.2 Syfte och frågeställning	2
1.3 Definition av centrala begrepp	3
1.3.1 Socialgerontologi	3
1.3.2 Välbefinnande	3
1.4 Rapportens struktur	3

2. Metod

2.1 Metodval	4
2.1.1 Hermeneutiskt synsätt	4
2.1.2 Abduktiv ansats	5
2.2. Sökning av tidigare forskning	5
2.3 Urval	5
2.4 Tillvägagångssätt vid empirisamling	6
2.5 Analysmetod	7
2.5.1 Förförståelse	8
2.6 Etiska överväganden	8
2.7 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet	9
2.8 Uppsatsens styrkor och begränsningar	10

3. Tidigare forskning och teori

3.1 Tidigare forskning	12
3.1.1 Rapporter	12
3.1.2 Avhandlingar	13
3.1.3 C-uppsats	15
3.2 Teoretisk referensram	15
3.2.1 Aktivitetsteorin	15
3.2.2 Disengagementsteorin	15
3.2.3 Social utbytesteori	16

4. Resultat och analys	
4.1 Träffpunkten	18
4.2 Träffpunktens betydelser för besökarna	19
4.2.1 Personalens betydelse	20
4.2.2 Betydelsen av att känna sig behövd	21
4.2.3 Gemenskapens betydelse	22
5. Diskussion	
5.1 Diskussion av resultat	25
5.1.1 Personalens betydelse	25
5.1.2 Betydelsen av att känna sig behövd	26
5.1.3 Gemenskapens betydelse	27
5.2 Sammanfattning	28
6. Slutsats	
6.1 Uppsatsens slutsatser	30
6.1.1 Hur är träffpunkten organiserad?	30
6.1.2 Vilka betydelser har träffpunkten för äldre och deras välbefinnande? ·	30
6.2 Förslag på vidare forskning	31
7. Referenslista	32
Bilaga 1- Presentationsbrev	
Bilaga 2- Intervjuguide	
Bilaga 3- Tvåveckorsprogram på träffpunkten	

1. Inledning

I inledningen presenteras bakgrunden till uppsatsområde samt dess syfte och frågeställningar. Kapitlet avslutas med en disposition över vad som behandlas i de olika kapitlen.

1.1 Bakgrund

Dagens samhällsutveckling går mot att Sveriges befolkning blir allt äldre. Andelen äldre förväntas bara att öka och år 2030 uppskattas var femte svensk vara över 65 år. För varje år som går får allt fler uppleva sin hundraårsdag och 2007 fanns det 1458 kvinnor och män som var minst 100 år (www.scb.se). En fantastisk och positiv utveckling som dock kräver sina resurser.

I januari 2002 gjordes en förändring i Socialtjänstlagen. I ett betänkande från socialutskottet underströks att allt fler äldre behåller hälsan högt upp i åren och är aktiva, vitala och välintegrerade inom familjekretsen och samhället. Dock finns det personer i samhället som är ofrivilligt isolerade. Som ett resultat av detta skapades ett nytt mål i den nationella handlingsplan som idag finns för äldrepolitiken. Målet är formulerat: ”att äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag” (Socialstyrelsen 2002).

Det finns ett flertal teorier inom socialgerontologin¹ som genererar olika antaganden om vad som karaktäriserar ett gott åldrande. Enligt aktivitetsteorin som har sina rötter i ett interaktionistiskt perspektiv² menar forskare att aktiviteten är i fokus för individens välbefinnande. Disengagemansteorin däremot pekar på att man som äldre sakta gör avkall på aktiviteter för att förbereda sig för döden (Tornstam 2004).

I de flesta böcker som behandlar äldre människor förklaras åldrandets besvärligheter. Forskare har utifrån interaktionistiska perspektiv yttrat hypoteser om att välbefinnandet borde reduceras i takt med att man åldras. Man kan exempelvis läsa om rollförluster i form av yrkesroll och vänner, om medicinska, kognitiva och sociala förändringar i takt med ökad ålder (Andersson 2000).

¹ Se sidan 3 för definition av centrala begrepp

² Teorier där samspelet mellan människor betonas (Tornstam 2004).

Hur varje individ klarar sig genom livet såväl kroppsligt som själsligt är högst individuellt. Cullberg beskriver tre psykosociala faktorer som verkar skyddande för individen; ”att ha ett fungerande nätverk av människor”, ”att ha ett arbete/sysselsättning” och ”att kunna se mening och sammanhang i sitt liv” (Cullberg 2003 s 356). Cullberg menar vidare att om någon av dessa faktorer saknas är individen mer utsatt för psykisk ohälsa (Cullberg 2003).

Jag vill i min uppsats fokusera på hur det goda åldrandet kan gestalta sig och försöka se vilka aspekter som kan bidra till välbefinnande. Under min yrkesverksamma tid som biståndshandläggare förstod jag att träffpunkter som anordnas i kommunal regi är ett stort dragplåster för många. På de träffpunkter jag besökte var det ofta fullt hus vare sig det var musikunderhållning, sillfrukost eller bingo. Jag fascinerades av dessa träffar och upplevde en harmoni i lokalen, en harmoni som smittade av sig. På dessa träffpunkter tyckte jag mig kunna se många bra exempel på ett gott åldrande.

Min förförståelse säger mig att det är av yttersta vikt att det finns ett forum för pensionärer dit man kan komma för att fika, träffa vänner, prata om minnen och känna gemenskap med andra. Min förförståelse säger mig också att denna sociala samvaro och gemenskap är en stark hälsobefrämjande faktor som leder till att tjänster från kommun och anhöriga kan senareläggas.

Uppslaget till min uppsats fann jag då jag träffade Kerstin Stångberg som är träffpunktssamordnare i Skövde Kommun. Kerstin berättade för mig att träffpunkterna i Skövde är relativt nystartade, den första träffpunkten i Skövde såg dagens ljus 2006.

1:2 Syfte och frågeställning

Bakgrunden till min studie är ett intresse av att undersöka vilka faktorer som leder till välbefinnande för äldre. I det sammanhanget blev träffpunkten en möjlig plats att studera. Studiens syfte är alltså att skapa förståelse kring välbefinnande i sociala sammanhang med den kommunala träffpunkten som exempel.

Jag har konkretiserat mitt syfte i två övergripande frågeställningar:

Hur är träffpunkten organiserad?

Vilka betydelser har träffpunkten för de äldre och deras välbefinnande?

1:3 Definitioner av centrala begrepp

1:3:1 Socialgerontologi

Gerontologin betyder läran om åldrandet och socialgerontologi är en gren inom gerontologin. Socialgerontologin innefattar psykologiska och sociologiska studier av åldrandet (Hagberg 2000). De viktigaste ämnena inom socialgerontologin sägs vara: *Vilka sociala faktorer påverkar individens hälsa, beteende och levnadsförhållanden under livsloppet? Vad är det som skapar skillnader i levnadsförhållanden och upplevelser mellan individer och grupper under den senare delen av livet? På vilket sätt påverkar samhällsförhållandena individer i olika åldersgrupper? Hur påverkas äldres upplevelser och funktionssätt av grupptillhörighet såsom kön, socialklass och familjesituation?* (Hagberg 2000 sidan 248)

1.3.2 Välbefinnande

Ordet välbefinnande är ett mångtydigt begrepp. I uppsatsen definieras välbefinnande som varje individs subjektiva livstillfredsställelse det vill säga hur individen själv uppfattar att sociala och psykologiska behov är tillfredställda. Välbefinnande är en bidragsgivare till det mer generella ordet livskvalitet (Hagberg 2000).

1:4 Rapportens struktur

I inledningen presenteras uppsatsproblemet och dess frågeställningar, sedan följer definitioner av de centrala begrepp som återkommer i uppsatsen. I metodkapitlet presenteras val av metod; urval, datainsamling och bearbetning av material. Jag redogör även för de etiska överväganden jag har förhållit mig till under uppsatsprocessen och min egna förförståelse. Kapitlet avslutas med att jag diskuterar uppsatsens kvalitetsaspekter och dess styrka och begränsningar. I följande kapitel; tidigare forskning och teori, presenteras vad som tidigare är forskat på området samt de samhällsteorier jag har valt att analysera min insamlade empiri utifrån. I resultatkapitlet presenteras resultatet av empirin. Jag gör först en presentation av staden Skövde och hur träffpunkt är organiserad. Därefter följer en analys av intervjuerna där jag tolkar materialet med hjälp av tidigare forskning och samhällsteorier. I följande kapitel, diskussionskapitlet, fördjupar jag min förståelse av empirin ytterligare med hjälp av tidigare forskning samt teorier. I slutsatsen som följer i det sista kapitlet presenteras vilka slutsatser studien har lett fram till.

2. Metod

I metodkapitlet redovisas val av metod: urval, datainsamling och bearbetning. Jag redogör även för de etiska överväganden jag förhållit mig till under uppsatsens gång och min egna förförståelse. Kapitlet avslutas med att jag diskuterar uppsatsens kvalitetsaspekter.

2.1 Metodval

Jag har valt att göra en kvalitativ studie på grund av att jag ville skapa en helhetsförståelse och ta del av individens subjektiva uppfattning (Kvale 1997). Jag ville också skapa mig förståelse genom att utforska mitt uppsatsområde i sitt naturliga helhetssammanhang, det vill säga att möta mina informanter i träffpunktens lokal och se vad som utspelar sig med egna ögon vilket den kvalitativa metoden gjorde möjlig (Larsson 2005). Detta innebär att jag har valt att göra en studie där en hermeneutisk tolkning används. Metoder för datainsamling är enskilda intervjuer.

2.1.1 Hermeneutisk tolkning

Det hermeneutiska synsättet är den vetenskapsfilosofiska utgångspunkt som har väglett mig genom mitt uppsatsarbete. Hermeneutiken har metoder för förståelse och tolkning som kan hjälpa till att finna mönster och en giltig tolkning av intervjuerna. Valet av den hermeneutiska tolkningen grundar sig i att jag vill förstå individen jag samtalar med, förstå hennes handlingar och resultatet av handlingarna. Tolkningen kritiserar ibland för att ej kunna mäta intersubjektivitet på grund av tolkarens värderingar och förförståelse och på grund av kontexten (Thurén 2007). Intersubjektivitet innebär att tolkningar eller resonemang ska bedömas lika oberoende av vem som undersöker (Thomassen 2005).

Den hermeneutiska cirkeln är en vägvisare för hur man rent praktiskt kan arbeta i ett tolkningsmoment. En process ställer förförståelse och nya erfarenheter emot varandra. Cirkeln startar med att forskaren utreder sin egen förförståelse (Lilja 2005). Förkunskap kan man kalla den riktiga förförståelsen medan man kan kalla den felaktiga för en fördom (Thurén 2007). Det är i detta avseende, vid tal om förkunskap eller fördom, som den hermeneutiska cirkeln är ett verktyg för att få bukt med vad som är felaktigt eller riktigt och därmed vinna en bättre förförståelse. Utifrån texten i sin helhet tolkas dess olika delar och möjliggör att den inledande tolkningen omarbetas (Lilja 2005).

2.1.2 Abduktiv ansats

I min uppsats tillämpar jag en abduktiv ansats vilket innebär att jag pendlar mellan teori och empiri i planeringen av min undersökning, temaindelningen av empirin samt hur jag väljer att dra mina slutsatser. Abduktion är en mix av de två begreppen induktion och deduktion. Induktion innebär att man drar generella slutsatser utifrån empirisk fakta och forskaren är som ett blankt papper utan förförståelse. Deduktion bygger på logik och innebär att en gällande logisk slutsats dras om den är logiskt sammanhängande. Jag blandar alltså dessa två kunskapsvägar och tror mig på så sätt kunna finna mönster ur empirin med hjälp av min teori (Larsson 2005).

2.2 Sökning av tidigare forskning

För att söka efter vad som tidigare gjorts inom det område jag avser undersöka har jag använt mig av universitetets bibliotekskatalog GUNDA där jag har sökt efter allt som kan vara av intresse för mitt uppsatsområde exempelvis c-uppsatser, böcker, doktorsavhandlingar och tidskrifter. Jag har även letat på LIBRIS som innefattar alla universitetsbibliotek i Norden. För att bli insatt i vad som görs politiskt inom området har jag sökt på Socialdepartementets och Socialstyrelsens hemsida.

I mina sökningar har jag kombinerat olika begrepp för att hitta bra material till mitt specifika område. De begreppen jag har använt i min sökning är bland annat socialgerontologi, äldre, välbefinnande, aktivitet och livskvalitet. Jag har även gjort sökningar på engelska och då använt begreppen: elderly people, wellbeing, activity och socialgerontology.

2.3 Urval

Jag gjorde sex stycken intervjuer och informanterna var mellan 75- 90 år. Alla informanter är besökare på träffpunkten minst två gånger i veckan. Enligt Kvale brukar en kvalitativ studie bygga på 5-25 informanter (Kvale 1997). Mitt urval har haft karaktären av att vara strategiskt. Ambitionen var att få en variation i form av kön det vill säga både manliga och kvinnliga informanter. Urvalet gjordes också utifrån besöksfrekvens, där jag sökte pensionärer som besökte träffpunkten minst två gånger i veckan.

För att finna informanter till studien presenterade jag min studie vid mitt första möte med besökarna på träffpunkten. Det var en fredag och musikunderhållning väntade på

träffpunkten. Jag gick runt bland besökarna, som satt vid olika bord, och berättade kort om min studie och ställde frågan om de skulle kunna tänka sig att medverka i en fokusgrupp eller i en intervju. Jag delade ut mitt presentationsbrev (Bilaga 1) och uppmanade besökarna att ta kontakt med mig om de var intresserade. Jag fick dock ingen napp bland de besökarna som jag talat med. Jag upplevde att besökarna kände en viss osäkerhet i att jag frågade om de ville ställa upp på intervjun dels för att jag var ett helt nytt ansikte för dem och dels för att deltagandet i en intervju kanske var något som de aldrig varit med om tidigare. Jag valde därför att ta hjälp av en av träffpunktens personal för att hitta lämpliga informanter. Jag tror att personalen gav en legitimitet och visade att det inte var några konstigheter att medverka i en intervju. Jag var med vid de tillfällen som besökare blev tillfrågade att medverka och sedan bestämde jag tillsammans med informanten lämplig tid och plats.

Jag är idag mycket nöjd med urvalet av informanter och jag anser att de har gett mig en tillräcklig variation i min empiri. Jag är ändå fullt medveten om att jag inte kan generalisera mitt resultat då mitt urval inte kan sägas vara allmän för populationen i sin helhet (Kvale 1997).

2.4 Tillvägagångssätt vid empirinsamling

Under första mötet med Kerstin Stångberg presenterade jag min idé och vi diskuterade hur den skulle kunna genomföras. Ett presentationsbrev (Bilaga 1) där det stod kort om mig själv och min uppsats delades sedan ut till personal och besökare på den träffpunkt där min studie skulle äga rum. Som jag redan nämnt var mitt första möte med besökarna en fredag och det stod musikunderhållning på träffpunktens program. Efter att jag presenterat mig och min studie för besökarna intog jag en observerande roll och tittade på vad som hände under fredagen. Jag gjorde fältanteckningar om vad som hände under eftermiddagen och över mina egna intryck.

Mitt val av att använda mig av enskilda intervjuer grundar sig i att jag ville höra varje individs subjektiva upplevelse med åsikter och attityder som jag sedan kunde tolka (Kvale 1997).

Mina intervjuer hade karaktären semistrukturerade där jag följde redan formulerade frågor men ändå var öppen för följdfrågor eller frågor från min informant (Kvale 1997). För att nå mitt syfte med min uppsats använde jag mig av en intervjuguide som ett verktyg (Bilaga 2). I en intervjuguide finns en översikt av de ämnen som ska beröras i intervjun samt exempel på frågor (Kvale 1997). I min intervjuguide strävade jag efter att skapa ett dynamiskt samtal som

kunde stimulera till många intressanta infallsvinklar. Min intervjuguide var en stor hjälp för mig eftersom jag hela tiden kunde titta på mina formulerade frågor och undvika att ställa ledande frågor. Mina formulerade frågor var utformade så att jag skulle kunna få så detaljrika svar som möjligt från min informant. Jag anser därför att min intervjuguide var ett verktyg i min intervjuprocess att skapa reliabilitet.

Intervjuguiden gynnade mig även eftersom alla mina intervjuer haft olika karaktär. Vissa intervjuer har haft karaktären av att informanten pratar mycket och exempelvis besvarar många av mina frågor innan jag hunnit ställa dem, det har också lett till att jag kunnat lägga min intervjuguide lite åt sidan och bara ha den som stöd för att försäkra mig om att alla mina frågor blir berörda. I andra intervjuer som inte flöt på samma sätt har jag följt min intervjuguide från fråga till fråga. Mina intervjuer var varierande tidsmässigt och var mellan 25-60 minuter långa.

Jag har spelat in alla intervjuerna på band för att underlätta för mig själv i arbetet med mitt insamlade material och för att kunna fokusera helt på min informant vid intervjutillfället. Innan varje intervju ställde jag frågan om det var okej att jag spelade in intervjun. Jag gjorde en intervju vid varje besök och perioden då jag utförde intervjuer sträckte sig över två och en halv vecka. Det har varit en stor hjälp för mig att dela upp intervjuerna över olika dagar vilket gav mig en möjlighet att tränga in i varje intervju och reflektera över den efteråt. Det gjorde det även möjligt för mig att transkribera efter varje intervju vilket jag tror har hjälpt mig att fundera över och kunna ta tillvara på vad varje enskild individ har sagt i intervjun. Mitt transkriberade material samt intervjusamtalet sparades sedan på min dator.

För att samla information om träffpunktens organisation har jag under uppsatsens fortskridande ställt frågor till personalen på träffpunkten.

2.5 Analyismetod

Ambitionen med analysen var att skapa resultat som var tydliga och begripliga och jag valde därför att använda mig av övergripande teman som kan kopplas till studiens syfte. De teman jag har valt är framträdande mönster som har visat sig i intervjuerna. Jag har sedan fördjupat min tolkning av empirin genom att ställa det mot teorier och tidigare forskning. Det ledde fram till en förståelse om vilka betydelser träffpunkten har för besökarna. För att kunna analysera min empiri valde jag utöver min tidigare forskning och mina samhällsteorier att ta med en avhandling om socialt stöd på arbetsplatsen. Jag gjorde det valet för att jag i mina

intervjuer såg ett tydligt mönster av att träffpunktens personal utgör ett socialt stöd för vissa besökare.

2.5.1 Förförståelse

Förförståelsen påverkar varje individs sätt att uppfatta verkligheten. Varje individ har en föregående förståelse och tolkningar som görs blir därmed aldrig helt förutsättningslösa (Thurén 2007). Min förförståelse är erfarenheter som jag har samlat på mig under livets gång. Från barnsben har jag socialiserats in i samhället och anammat egna förhållningssätt och attityder.

Mitt val av att skriva en uppsats inom ämnet äldreomsorg grundar sig dels i att jag varit verksam som biståndshandläggare under min tid på Socionomprogrammet och dels för att jag är anhörig. Som yrkesverksam inom området äldreomsorg blev jag mer involverad om vad som sas i media och var extra lyhörd inför den generella uppfattning som finns kring äldreomsorg idag. Under min yrkesverksamma besökte jag träffpunkter i den statsdel där jag var verksam samt samtalande med mina klienter om, och välkomnade dem till träffpunkter. Jag förstod att träffpunkterna är oerhört viktiga för vissa medan det för andra inte är aktuella att besöka av olika skäl. Min förförståelse säger mig att träffpunktsverksamheter runt om i landet skulle uppskattas även av dem som idag är negativt inställda till det. Även om man inte uppskattar aktiviteterna som anordnas tror jag att varje människa mår bra av en dos gemenskap och psykisk närhet varje dag. I resultatkapitlet visar jag att det fanns en grund i min förförståelse.

2.6 Etiska överväganden

Som en röd tråd i mitt uppsatsarbete har jag förhållit mig till vissa etiska principer. Jag har valt att följa Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådets (HSFR) principer. Jag väljer nedan att göra en redogörelse för de krav som jag kontinuerligt förhållit mig till i min uppsatsprocess:

1. *Informationskravet*- Innan varje intervju informerade jag informanterna om syftet med uppsatsen. Jag berättade även om informanternas rättigheter det vill säga att intervjun är frivillig och att de när som helst kan avbryta. För att nå informationskravet har jag även inför varje intervju berättat om vilka etiska förhållningssätt jag förhåller mig till vilket varje informant har fått underteckna att de tagit del av. Innan jag startade mitt uppsatsarbete delade jag även ut ett presentationsbrev (Bilaga 1) med en kort presentation

om mig samt och mitt uppsatsområde. I presentationen fanns även en sammanfattning av etiska förhållningssätt som informanten kunde ta del av redan då.

2. *Samtyckeskrevet*- Det är viktigt att personen som intervjuar får ett samtycke av informanterna att medverka vid intervjun. Informanten kan när som helst avbryta sin medverkan och bestämmer själv på vilka villkor hon eller han medverkar. För att uppnå samtyckeskrevet undertecknade alla informanter, innan intervjun startade att de samtyckte till att bli intervjuade (Bilaga 2).
3. *Konfidentialitetskravet* Jag behandlar alla uppgifter med tystnadsplikt. För att uppnå detta krav använder jag inga namn i min uppsats, jag nämner inte heller vilken träffpunkt jag utgår ifrån.
4. *Nyttjandekravet*- Mina insamlade uppgifter är det bara jag som använder och jag låter inte uppgifterna komma till användning i något annat projekt.

(Vetenskapsrådet 2001)

Jag kommer inte att använda namnet på den träffpunkten där jag har samlat in mitt material för att inte röja några identiteter och för att försäkra mig om att ingen känner sig utpekad på något sätt, jag kallar istället den träffpunkten jag har utgått från i mitt uppsatsarbete för ”träffpunkten”. Mina informanter är fem kvinnor och en man, jag har därför valt att anonymisera mannen genom att ge mina samtliga informanter kvinnliga namn. Jag gjorde det valet på grund av att det inte bara var jag som visste vilka informanterna var då jag tagit hjälp av en personal i sökandet efter informanter. Jag har även valt att inte göra någon djupare beskrivning av mina informanter, utan presenterar bara de fingerade namn jag valt.

2.7 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Reliabilitet innebär att en annan person ska kunna genomföra samma uppsats som mig genom att ta del av metoden. När man använder hermeneutisk metod och analys kan man däremot inte tala om att en ny studie med samma tillvägagångssätt leder till samma slutsatser.

Reliabilitet handlar om att vara noggrann och på ett detaljerat sätt redogöra för studien (Thurén 2002). Jag har under mitt uppsatsarbete strävat efter att alltid vara så tydlig som möjligt med mitt genomförande för att uppnå reliabilitetskravet. Jag har försökt redogöra så ingående som möjligt om uppsatsens tillvägagångssätt och om hur jag har dragit slutsatser.

Validitet innebär att jag i min uppsats har undersökt det som är relevant i sammanhanget, alltså det jag avser att undersöka (Thurén 2002). Under studiens genomförande har syfte och

frågeställningar varit vägledande både i sökande av användbara teorier och närliggande forskning, i konstruktion av frågeguide och i analysprocessen.

Generaliserbarhet ställer kort och gott frågan om resultaten av undersökningen är generaliserbara. En hermeneutisk studie söker inte direkt generaliserbarhet, det vill säga att alla äldre ska kunna representeras i de svar jag fått (Thurén 2007). Däremot kan man se resultat och framför allt slutsatser som mönster möjliga att generalisera till en större grupp individer. Jag är medveten om att jag inte kan dra generella slutsatser men jag tycker mig ändå kunna se mönster som möjligen kan vara allmänt, vilket jag även tycker kan bekräftas i jämförelse med tidigare studier.

Intervjuaren kan ses som ett instrument och uppsatsens validitet är beroende av den empati och skicklighet som intervjuaren besitter (Larsson 2005). Kvaliteten som kan skapas är också en faktor som har en positiv inverkan på uppsatsens reliabilitet (Kvale 1997). Att intervjun blir av god kvalitet är en uppgift för intervjuaren att se till och är beroende av atmosfären i rummet och stämningen mellan intervjuare och informant. Jag har varit mycket lyhörd inför min informants känslor och behov och hela tiden varit öppen för frågor under intervjuens gång. Detta tror jag är en faktor som har hjälpt till att skapa de avslappnade intervjuer som jag har haft med mina informanter. Jag har låtit mina informanter bestämma tid för intervjun. Jag har även varit lyhörd inför om min informant haft önskemål om en önskad plats där intervjun skulle äga rum. Vid alla intervjutillfällen utan två har jag bjudit på fika. Anledningen till att fikat uteblev från två tillfällen är att informanterna precis fikade. Jag tror även att min tidigare erfarenhet som biståndshandläggare har gett mig verktyg för att kunna skapa ett naturligt och trevligt samtal.

2.8 Uppsatsens styrkor och begränsningar

En svaghet i min studie är att jag endast har studerat en träffpunkt. Hur skulle resultatet exempelvis blivit om jag gjort intervjuerna på olika träffpunkter i Skövde kommun? Samtidigt ser jag det som det är en styrka eftersom det jag uttalar mig om kan vara representativa på just denna träffpunkt.

I mitt urval av informanter har jag matchat uppsatsens syfte med de resurser som har funnits (Kvale 1997). Jag är fullt medveten om att mitt urval kunde gestaltat sig annorlunda

exempelvis att jag inte tagit hjälp av personal för att hitta informanter. På grund av att min tid var knapp valde jag ändå att göra på det viset.

En ytterligare svaghet i min studie är att min ambition att finna både kvinnliga och manliga informanter har misslyckats. Jag hade inplanerat intervjuer där informanterna bestod av två män och fyra kvinnor vilket är en fördelning som jag skulle varit nöjd med. På grund av hastig sjukdom hos den ena manliga informanten kunde jag inte genomföra intervjun vilket resulterade i jag intervjuade ytterligare en kvinna istället.

Studien inleddes med en observation som inte presenteras i resultatet. Den hade till syfte att göra mig bekant med träffpunkten och att göra de äldre bekanta med mig. Ytterligare observationer som insamlingsmetod hade kunnat fördjupa och förtydliga studiens slutsatser genom att jag då hade kunnat se vad som faktiskt händer på träffpunkten.

Inledningsvis planerade jag att även göra en fokusgruppsintervju utöver de enskilda intervjuerna. Det var dock svårt att planera och organisera gruppkonstellationer och att skapa lämpliga situationer. Det kändes därför mer naturligt att göra enskilda intervjuer. Idag så tror jag att valet att skippa fokusgrupper bara har gynnat mig i min datainsamling. Jag drar den slutsatsen för att jag tror att jag mina informanter känt sig tryggare i formen i enskilda intervjuer vilket även lett till att informanterna kunnat öppna sig för mig och dela med sig av tankar och åsikter.

Det kanske kan tyckas att jag inte gjort disengagementsteorin sin fulla rätt eftersom jag inte intervjuat personer som väljer att *inte* besöka en träffpunkt. Jag ville ändå se vilka motiv de som besöker en träffpunkt har.

3. Tidigare forskning och teori

I detta kapitel kommer jag att introducera läsaren ytterligare i mitt uppsatsområde. Jag presenterar tidigare forskning i form av avhandlingar och en c-uppsats. Jag redogör sedan för de teoretiska utgångspunkter som jag använder som verktyg i min uppsats.

3.1 Tidigare forskning

Jag märkte ganska snart i min litteratursökning att det finns mycket forskning inom ämnet socialgerontologi. Socialgerontologisk forskning fick sitt genombrott först runt år 1946 då tidskriften *Journal of Gerontology* kom ut samt att den amerikanska psykologorganisationen fick en avdelning för studiet av åldrandet och ålderdomen (Tornstam 2004). Jag hittar mycket forskning om socialgerontologi exempelvis bemötande på särskilda boenden, ensamhet eller huruvida biståndsbedömda aktivitetsinsatser införlivas i vardagen. Jag hittar dock inget som syftar på det specifika jag avser undersöka i min uppsats det vill säga hur träffpunkter i kommunal regi kan leda till välbefinnande hos individen.

Jag kommer nedan att presentera det viktigaste av den forskning och de politiska rapporter och mål jag funnit som jag anser kan ge en ökad förståelse för ämnet jag avser undersöka och som kan ge mig ett verktyg i min uppsatsprocess.

3.1.1 Rapporter

Genom sökning på Socialdepartementets hemsida kan jag se att äldres välbefinnande tycks vara på dagordningen. I rapporten *Sveriges strategirapport för social trygghet och social delaktighet* som presenterades 14 september 2006 ges förslag till modernisering och förbättring inom det sociala trygghetssystemet vilket enligt Europarådet krävs för att uppnå Lissabonmålsättningar. Det bör här tilläggas att rapporten är omfattande och har fler målsättningar. Jag har dock helt och hållet fokuserat på det som intresserat mig det vill säga äldreomsorg med inriktning på social delaktighet.

De prioriterade mål som beskrivs i rapporten är fyra stycken och det jag fokuserar på är det första nämligen – *öka äldres möjlighet till social delaktighet*. De övergripande målen ska införlivas genom att man ska arbeta med frågor som värdighet och valfrihet. För att den äldres behov ska vara i fokus ska även en samverkan mellan aktörer integreras. Det sägs vidare att

en vägvisare till social delaktighet bland äldre är just ett tillgängligt samhälle. Idag är flera insatser i full gång för att förbättra äldreomsorgen och för att ge möjligheter till välbefinnande hos äldre. Bland annat bidrar regeringen med bidrag för att förbättra det sociala innehållet i äldreomsorgen samt det förebyggande arbetet.

Statens folkhälsoinstitut har i en studie granskat hur det psykiska välbefinnandet är utspritt över åldrar. Det som visar sig i en undersökning från 2004 där personer mellan 18-84 år medverkat är att det psykiska välbefinnandet är större bland kvinnor än bland män. Det nedsatta psykiska välbefinnandet var även mer omfattande i yngre åldrar än i äldre. Den grupp som hade störst känsla av välbefinnande var ålderspensionärer medans arbetslösa, förtidspensionärer och studerande hade nedsatt psykiskt välbefinnande (www.fhi.se).

3.1.2 Avhandlingar

Mötesplatser på landsbygden - Om äldre människor, gemenskap och aktiviteter är en avhandling skriven av Lars Svensson (2006). Svensson har studerat sju olika mötesplatser med olika organisatörer och inriktningar. Han delar in mötesplatserna i två olika inriktningar: verksamhet och underhållning. Inriktningen verksamhet innebär bland annat hand- och slöjdarbete eller bingo. Under rubriken underhållning ryms bland annat musikunderhållning och historieberättande. Svensson skriver att aktivitetsinriktningen kräver just mer aktivitet från besökarna medan besökarna av inriktning underhållning (Svensson 2006). Svensson har sett att det är den sociala aspekten av mötesplatser väger tyngre än aktiviteten i sig men samtidigt för aktiviteterna med sig nya upplevelser och stimulans vilket kan bidra till att olika förmågor som rörlighet och kognition bevaras.

Mötesplatsen är enligt Svensson en plats för den äldre att behålla sin identitet. Tillsammans med andra kan man blicka tillbaka, minnas händelser och känna gemenskap. Mötesplatsen är också en plats där äldre kan få prata med någon om svåra saker. En av de slutsatser som Larsson kommit fram till i sin avhandling är att äldre genom att besöka olika mötesplatser håller sig friska länge vilket skjuter på behov från kommun och anhöriga (Svensson 2006).

Mikael Rennemark är universitetslektor och verksam vid Växjö Universitet. 1999 kom Rennemark ut med en av sina avhandlingar *Wellbeing in old age*. Enligt Rennemark är begreppet välbefinnande hos äldre personer mångtydigt beskaffad. I Rennemarks avhandling presenteras en modell för välbefinnande som är formad utifrån de faktorer som tidigare varit

vägvisare för välbefinnande hos äldre. De faktorerna är omformulerade och hopsatta. Faktorerna som kopplas ihop med välbefinnande hos äldre personer i Rennemark studie är: *på vilket sätt som det förflutna är ihågkommet och värderat, den förekommande känslan av sammanhållning och det sociala nätverket*. Ett av de resultat som Rennemark ser i sin studie är att ett tillfredställande socialt nätverk är förenat med bättre hälsa för kvinnor. Hos männen kan man dock inte se denna koppling. Resultatet visar även att kvinnor behöver mer informellt socialt stöd, detta visade sig inte hos männen.

Som jag redan nämnt har jag plockat in en extra avhandling i min uppsats som kan hjälpa mig att förstå min empiri. Avhandlingen heter *Socialt stöd på arbetsplatsen vid sjukdom* är skriven av Ulla-Carin Hedin (1994). Hedin har valt att kategorisera olika former av stöd som hon sedan använder som analyskategorier. De sex kategorierna hon använder sig av är: *Konkret och praktisk hjälp* som innebär hjälp i vardagliga situationer och hjälpa till med praktiska problem som exempelvis handlån av pengar eller hjälp med arbetsuppgifter. *Instrumentellt stöd* som innebär att ta fram resurser som en utsatt person kan behöva som exempelvis professionell hjälp eller förändrade arbetsuppgifter på en arbetsplats. *Kognitivt stöd* som innebär information eller vägledning som den sjuka kan behöva i arbetssituationen. *Feedback* innebär bekräftelse på den sjukes sätt att handla i olika situationer. *Emotionellt stöd* är ett sätt att ventilerar känslor samt att möta positiva attityder i en problemsituation och som kan hjälpa individen att gå vidare. Det *emotionella stödet* kan grunda sig i engagemang, sympati, omsorg och tröst. Det *emotionella stödet* ges ofta genom kroppskontakt det vill säga nonverbalt. Den sista kategorin är *nätverksstöd* och innebär delaktighet i aktiviteter och i gemenskap (Hedin 1994).

Jag presenterar nedan två av de resultat som Hedin (1994) kommit fram till. Hon fann att de intervjuade fått ett stort stöd från make/sambo, barn eller föräldrar vilka alla ingår i individens privata nätverk. Stödet som ges från det privata nätverket har karaktären av emotionellt och praktiskt i vardagen. Stöder från vänner har främst varit i form av emotionellt och kognitivt där samtal med bearbetande karaktär varit dominerande. Ett annat resultat som Hedin sett är att på arbetsplatsen har den sjuke fått stöd från arbetskamrater, arbetsledare och från personer med personalansvar. Stödet från kamrater är inte tillräckligt utan det krävs ett instrumentellt och emotionellt stöd från arbetsledare vilket innebär att stödet är legitimerat i organisationen då det kommer från en person med ett formellt ansvar (Hedin 1994).

3.1.3 C-uppsats

"Här kommer goa gubbar- om livskvalitet hos föreningsaktiva manliga pensionärer" är skriven av Ann-Cathrin Matshede och Ylva Lindh (2008). Uppsatsen syftar till att undersöka hur män upplever sig ha livskvalitet. Studenterna analyserar materialet utifrån två teorier, Allardts välfärdsteori och Connells maskulinitetsteori. Resultatet som de två studenterna kom fram till är att i aktivitet och gemenskap med andra mår man bättre och att betoningen av livskvalitet ligger på det sociala planet snarare än på det materiella planet (Matshede och Lindh 2008).

3.2 Teoretisk referensram

3.2.1 Aktivitetsteorin

Aktivitetsteorin är nära förknippad med det interaktionistiska grundperspektivet som betonar samspelet som utspelar sig mellan människor (Tornstam 2004). Aktivitetsteorin var först den gällande teorin inom socialgerontologin och baserar sig på att individer behåller samma intressen, behov och önskningar trots att man blir äldre. Det är därför viktigt att bibehålla aktiviteter och den sociala samvaro man tidigare haft med andra vilket skapar bättre förutsättningar under ålderdomen. Likadant bör den förlorade yrkesrollen ersättas med andra roller i exempelvis föreningar och samhällsliv. Detta för att varje individ ska ha inställningen till sig själv om att vara värdefull och behövd (Tornstam 2004). Att vara produktiv som äldre är även förknippad med den samhällsnorm som är rådande. En hög aktivitetsnivå är även tätt förknippad med integrationen i samhället (Hagberg 2000).

Kritiken mot aktivitetsteorin är att den inte beaktar individuella skillnader i aktivitetsbehov och personlighet (Hagberg 2000).

3.2.2 Disengagementsteorin

Det var först när disengagementsteorin blev aktuell inom socialgerontologin 1960 som aktivitetsteorin egentligen fick sitt namn. Cumming som var en av upphovsmännen menade att man som äldre inte har samma behov som tidigare. Varje individ har istället en genetiskt nedlagd drift att befria sig från samhället. Disengagementsteorin genererar följande tre hypoteser där den första innebär att individen självmant drar sig tillbaka och engagemang för roller man haft tidigare och tidigare band till samhället successivt bryts ner som en förberedelse inför döden. Den andra hypotesen är att nedbrytningen sker i takt med att

samhället också stöter ut den åldrande individen och denna ömsesidiga process är enligt disengagementsteorin funktionell och ofrånkomlig. Den sista hypotesen är att denna process inte påverkar individen negativt på något sätt utan är tvärtom förenat med välbefinnande (Tornstam 2004). Om vi återigen tittar på den andra hypotesen är det viktigt att se disengagement både ur ett socialt och ur ett psykologiskt perspektiv. Om vi först tittar utifrån det sociala perspektivet är det avtrappningen av interaktionen med omgivningen som är central. Utifrån det psykologiska perspektivet fokuseras istället hur individen gradvis slutar att intressera sig för händelser eller andra individer i samhället. Förespråkare för disengagementsteorin menar att i takt med att individens kapacitet minskar borde också kravet från samhället att vara produktiv avta och istället ge möjlighet till välbefinnande (Hagberg 2000). Disengagementsteorin säger att individens välbefinnande kan komma att försvagas om man måste vidmakthålla en social aktivitet i takt med att man blir äldre (Tornstam 2004). Teorin säger dock att fram tills att disengagemantsprocessen sätter igång är aktivitet förknippat med välbefinnande. När den väl har satt igång har dock en hög aktivitetsgrad en negativ inverkan på välbefinnandet. För att undersöka disengagementsteorin hypotes krävs alltså en longitudinell studie som kan visa hur aktivitetsgraden påverkar välbefinnandet över olika åldrar där man i tidigare åldrar skulle finna positiva samband som dock inte skulle finnas vid en senare ålder (Tornstam 2004).

Kritiken av disengagementsteorin grundar sig i att disengagemantsprocessen skulle vara allmängiltig. Teorin har även fått kritik för att inte se till individuella skillnader bland individer exempelvis personlighet och aktivitetsbehov (Hagberg 2000).

3.2.3 Social utbytesteori

Förespråkarna till den sociala utbytesteorin är sociologer som Homans (1961) och Blau (1964) och socialpsykologer som Thibaut och Kelley (Andersson 2000). Utbytesteorin har sina rötter i arbeten i ekonomisk teori från 1930 talet vars antaganden varit att individer handlar rationellt och ställer det möjliga priset mot vilka fördelar det kan föra med sig. Sedan 1980 har socialgerontologiska forskare varit intresserade av den sociala utbytesteorin och studier av interaktion över generationsgränser och förmedling av socialt, ekonomiskt och materiellt stöd (Andersson 2000).

Den sociala utbytesteorin kan sägas ha fyra antaganden. Det första antagandet är att individer och grupper vill maximera belöningarna i en utbytesrelation och minimera kostnader i form

av tid och energi. Individer väljer att interagera med individer som kan bidra med konkreta eller abstrakta produkter och tjänster. Ett barn kan exempelvis ge sin mamma kärlek i utbyte mot omsorg. Interaktionen kan ge vinst i form av sociala möjligheter eller självkänsla. Reciprocitetsprincipen som innebär ömsesidighet i sociala förhållanden är rådande i alla relationer och kan innebära att en individ ger en gåva till välgörenhet i utbyte mot den tillfredställelsen den goda gärningen för med sig. Det andra antagandet innebär att varje individ speglar tidigare utbyteserfarenheter för att avgöra hur resultatet kan visa sig i ett rådande utbyte. Det tredje antagandet är att individen låter utbytet fortsätta så länge vinsten överträffar kostnaden. Det sista antagandet är att om en av individerna i utbytesrelationen är beroende av den andres stöd ökar den oberoendes makt och obalans uppstår (Tornstam 2004). Roberto (1989) såg genom sin studie att relationer mellan vänner påverkas positivt om de präglas av reciprocitet. Reciprocitet är det enda egenskap i ett socialt nätverk som man kan koppla till välbefinnande såg Antonucci i en studie 1987 (Tornstam 2004). I alla antaganden kan man tolka vinsten och kostnaden i termer av socialt och psykologiskt i Till skillnad från den tidigare sociala utbytesteorin som främst var ekonomiskt baserad har dagens sociala utbytesteori förkastat antaganden om att utbytet endast grundar sig i egennytta och förnuftstänkande (Andersson 2000).

4. Resultat och analys

I detta kapitel presenteras inledningsvis kommunen och den träffpunkten där studien är genomförd. Därefter beskrivs de teman jag har funnit i studien, dessa teman belyses också med valda citat och jämförs med tidigare forskning samt teoretisk referensram.

4.1 Träffpunkten

Skövde är vackert beläget vid kanten av Billingen som är ett av våra tre västgötska platåberg. Skövde kan sägas vara en storstad i miniatyr, och man kan finna såväl storstadens utbud som småstadens närhet (www.skovdekommun.se). Enligt statistik från statistiska centralbyrån bor det idag cirka 50 000 invånare i Skövde. Det är 6065 stycken skövdebor som är mellan 65-79 år och 2642 stycken som är äldre än 80 år (www.scb.se).

Den första träffpunkten såg dagens ljus i Skövde 2006. Tidigare fanns fritidsverksamhet på ett flertal äldreboenden men har då gått under beteckningen dagverksamhet och endast varit för dem som har ett biståndsbeslut. År 2005 startades en projektgrupp i Skövde kommun med målsättningen att möjliggöra en start av träffpunkter. Efterforskningar gjordes bland annat genom studiebesök på andra träffpunkter och även genom en enkät som delades ut till pensionärer i kommunen med syfte att kartlägga om det fanns ett intresse för träffpunkter. Av de 200 enkäter som delades ut fick man 49 svar. 47 stycken svarade ja på frågan om man skulle besöka en träffpunkt om det fanns i ens närområde. På frågan om vad man skulle vilja göra på en träffpunkt fick man svar som: ha en social samvaro, fika, sällskapsspel, underhållningar av olika slag, föredrag och diabilvisningar. I dag finns det nio träffpunkter lokaliserade runt om i Skövde kommun och deras målsättning lyder:

”En positiv fritid är en mänsklig rättighet som främjar goda levnadsförhållanden, ökar livskvaliteten, befrämjar välmående och bryter den enskildes isolering samt utvecklar det sociala nätverket.

Träffpunktens uppgift är att genom lyhördhet och helhetssyn se till att det finns ett brett utbud som är anpassat och som stimulerar till aktivitet och samvaro” (www.skovdekommun.se).

Träffpunkten har öppet varje dag mellan 10–16.30. På förmiddagarna är det ofta någon aktivitet som står på programmet exempelvis sittgympa eller bingo. Träffpunkten har även ett samarbete med ett studieförbund som ordnar träffar med olika teman. Mellan 12–13.30

serveras mat för besökare. Därefter är kaffeserveringen öppen mellan 14-00 och 16.30. Varje fredag är det underhållning med exempelvis levande musik eller filmvisning.

Kerstin Stångberg berättar att träffpunkten vill locka pensionärer som är ensamma och sitter mycket hemma. Varje träffpunkt har ett eget upptagningsområde i kommunen men oavsett var man bor är man välkommen att besöka vilken träffpunkt man vill. Allt som erbjuds på träffpunkten som mat, fika eller underhållning är till självkostnadspris för att alla ska kunna delta. Träffpunkten i Skövde erbjuder gemenskap i olika former. Varje träffpunkt har ett tvåveckors program med olika aktiviteter (Bilaga 3). Vad som står på programmet är beroende av intresse hos besökarna och personalen är lyhörda inför vad som efterfrågas. Några av träffpunkterna i Skövde kommun ligger i anslutning till ett äldreboende.

Omkring fyra gånger om året anordnar träffpunkten resor i Skövdes omnejd. När julen närmar sig blir det vanligtvis ett besök på Falbygdens ost i Falköping och i sommartid besöks församlingshemmet i Eggby. De som väljer att följa med betalar mat för dagen och även resa fram och tillbaka. På träffpunkten firas även alla högtider som påsk, jul och nationaldag. Träffpunkten har inte öppet under röda dagar utan firandet sker då vanligtvis dagen innan. På nationaldagen arbetar personalen, trots att det är röd dag och nationaldagen firas för fullt. Träffpunkten anordnar även speciella aktiviteter några gånger under året. Dels anordnades en loppmarknad som drog fullt hus. Pengarna som samlades in ska användas till en stor fest för alla besökare. Nästkommande projekt som idag är i full gång att planeras är en modevisning där träffpunktens besökare är modeller.

För att göra det möjligt för alla pensionärer att besöka träffpunkten finns ”Träffpunktsbussen”. Träffpunktsbussen är en handikappanpassad minibuss som hämtar upp pensionärer som vill medverka vid aktiviteter på träffpunkter runt om i Skövde. Varje träffpunkt har en dag i veckan till förfogande av träffpunktsbussen.

Träffpunkterna har en budget på 30 000 kr vardera. Skövde kommun har även ett kulturkonto på 45 000 kr som ska delas upp mellan de olika träffpunkterna i kommunen. Pengar som kaféet samlar in går till aktiviteter som anordnas. Träffpunkten har tre stycken anställda, två stycken som arbetar heltid och en som arbetar halvtid.

4.2 Träffpunktens betydelser för besökarna

Jag har valt att döpa om mina informanter till: Edith, Viola, Sigrid, Tea, Stina och Vivi.

Nedan presenterar jag vad jag har kommit fram till efter analys av mina intervjuer. Resultatet

är uppdelat i tre olika huvudteman; *personalens betydelse*, *betydelsen av att känna sig behövd* och *gemenskapens betydelse*.

4.2.1 Personalens betydelse

Ett mönster som jag har sett i intervjuerna är att personalen spelar en betydande roll och ger socialt stöd. Svensson (2006) skriver i sin avhandling om den sociala aspekten på mötesplatsen och en plats där den äldre får möjlighet att prata med någon om svåra saker. Äldre människor kan vara en utsatt grupp på så sätt att det sociala nätverket tunnast ut i takt med åren. Enligt Hedin (1994) innebär emotionellt stöd hjälp med att ventilera känslor samt att möta positiva attityder i en problemsituation och som kan hjälpa individen att gå vidare. Det emotionella stödet kan grunda sig i engagemang, sympati, omsorg och tröst. Det emotionella stödet ges ofta genom kroppskontakt det vill säga nonverbalt. Så här förklarar Edith och Viola det stöd som de tycker att de får från personalen:

”... personalen är så trevlig och man får en sådan respons om man talar om att man exempelvis fått någon sjukdom eller så (...) då kan man prata med någon, man kan dela det med någon. Man får en kram och” (Edith)

”... de ger stöd och man har någon att prata med, Man kan prata av sig och de lyssnar” (Viola)

Jag tycker att både Edith och Viola (citat ovan) uttrycker behovet av det emotionella stöd som träffpunktens personal ger. Edith känner att hon kan prata om sin sjukdom tillsammans med personalen och få stöttning. Viola uttrycker att personalen finns där för att lyssna på hennes funderingar.

Hedin (1994) har i sin avhandling sett hur en chef kan ge ett legitimt socialt stöd som en nära vän eller familjemedlem inte kan ge. Så utöver stöd som ges från vänner så krävs även ett emotionellt och instrumentellt stöd från exempelvis arbetsledare eller chef. Edith förklarar att personalen ger henne en känsla av välbefinnande, en känsla som hon inte känner när hon är aktiv i andra sammanhang:

”Då känner mig tillfreds med livet (...) Jag vet inte vad jag ska säga. På många andra ställen blir man tagen för givet men här är det mitt eget välbefinnande som får sig en puff. Jag har ju andra föreningar där jag är medlem också har jag akvarell varannan vecka och symöte varannan vecka” (Edith)

Jag tolkar Edith som om hon inte erhåller samma känsla av socialt välbefinnande då hon är verksam i de andra föreningarna. Detta kan tolkas som att, i de andra föreningarna där hon är verksam, inte finns någon personal utan istället jämnåriga vänner. Edith har därför en annan roll. Jag tror att personalen kan tillföra något i relationen som Edith mår bra av. Detta skulle kunna ha sin förklaring i att de är professionella utövare och därmed inte på träffpunkten av frivillig basis. Personalen kanske också tillför andra erfarenheter och synvinklar än vad jämnåriga vänner kan göra. Till sist tror jag att personalen kan bidra med att uppskatta Edith på ett annat plan än vad hennes andra vänner gör vilket resulterar i att hon känner välbefinnande. Vivi beskriver personalens roll på ett annat sätt. Vivi uttrycker sig så här:

”Ja det klart det är ju för att det är trevligt att gå dit och träffa de andra för annars tycker man nog att det är väldigt ensamt. Jag söker ju inte efter så mycket sällskap eller så att jag måste ha det men det är klart det är ju trevligt och nu när jag inte kommer någonstans heller men en sen är det ju alltihop egentligen som man blir lite uppiggad av, personalen är ju så trevliga, pigga och glada och det gör ju väldigt mycket ” (Vivi)

”När det är musik så dansar de, de kan de ju inte sitta still tjejerna” (Vivi)

Jag tolkar Vivi som att hon tycker att personalen tillför en positiv och levnadsglad anda som smittar av sig på henne.

Stina beskriver att hon och personalen har känt varandra länge:

”Ja de betyder mycket tycker jag. Jag känner ju dem sen länge. Ja jag har ju känt dem från början allihop. Ja de betyder en hel del vet du. Dom frågar alltid om jag kommer imorgon och så” (Stina)

Jag tolkar Stina som att hon känner en trygghet i den kontinuitet som hon känner med personalen. Personalen vet vem Stina är och frågar alltid om hon kommer imorgon vilket ger Stina trygghet.

4.2.2 Betydelsen av att känna sig behövd

Informanterna har tydligt i intervjuerna framhållit betydelsen av att känna sig behövd av andra människor. Ett av antagandena i den sociala utbytesteorin säger att varje individ söker sig till relationer där man kan få något i utbyte i form av abstrakta eller konkreta tjänster (Tornstam 2004). Så här uttrycker sig Edith:

”Ja det är ju bingon, det är inte bara det att jag spelar själv utan jag tycker det är så roligt när jag kan hjälpa nån annan, det känns bra när man känner att man är behövd” (Edith)

”Det skulle väl vara Elsa då, hon som satt bredvid mig på bingon. Hon vill gärna att jag sitter bredvid henne å hjälper henne på bingon. Då känner jag mig bra till sinnes” (Edith)

Viola uttrycker sig så här:

”... dom vill ha någon hjälp som jag kan hjälpa till med och jag kanske vill ha hjälp som de kan hjälpa mig med” (Viola)

Ediths sista citat tycker jag visar på utbytet av tjänster. Edith hjälper Elsa med att kunna medverka vid bingospelet. Elsa känner tacksamhet inför det och Edith i sin tur känner sig tillfreds när hon känner att hon hjälper till. Relationen och utbytet mellan dem präglas därmed av reciprocitet vilket också gör att båda två känner välbefinnande och en vilja att utbytet fortskrider (Tornstam 2004). Viola förklarar precis samma sak, och eftersträvar ett utbyte i relationen. Roberto ser i sin studie att relationer mellan vänner påverkas positivt om de präglas av reciprocitet. Att reciprocitet är det enda egenskap i ett socialt nätverk som kan kopplas till välbefinnande såg Antonucci i en studie (Tornstam 2004). Utbytet kan också karaktäriseras av att ge en tjänst i konkret form och erhålla något i abstrakt form. Viola uttrycker sig såhär:

”Det finns så mycket att göra, jag målar till andra folk, det är min hobby. Jag lämnar till frälsningsarme nu 14 stycken tavlor i olika storlek som de ska ha på auktion” (Viola)

Jag tolkar utbytet som Viola uttrycker att den konkreta insatsen i form av tavlor hon ger resulterar i en abstrakt effekt vilket också är en relation som präglas av reciprocitet och ger välbefinnande (Tornstam 2004).

Jag tolkar att träffpunkten uppfyller ett behov som ens tidigare liv har tillfredställt i form av arbetsuppgifter eller barnuppfostran. Träffpunkten kan istället vara ett forum där känslan av att känna sig behövd kan infinna sig på olika sätt.

4.2.3 Gemenskapens betydelse

Uppfattningen som jag har fått av informanterna är att det inte är aktiviteten som anordnas på träffpunkten som är viktig utan snarare att det finns ett forum dit man kan gå på dagarna. Ett

resultat som Matshede och Lindh (2008) kommer fram till är att betoningen på livskvalitet finns på det sociala planet snarare än på det materiella planet. Enligt Svensson (2006) är mötesplatsen dels ett forum där man har social samvaro och dels där aktiviteter utövas. Svensson menar också att det viktigaste är att ha något att fylla dagen med och på så sätt bryta vardagslunken. Som en röd tråd i alla mina intervjuer har informanterna framhållit betydelsen av att ha något att göra på dagarna. Sigrid får inleda med hur hon upplever besöket på träffpunkten:

”Det är att jag kommer hemifrån. Att man träffar nån och” (Sigrid)

”... jag är rädd att om jag slutar med något blir jag sittandes hemma”(Edith)

”Det är ju det att det bli lättare när man kommer hemifrån. Det blir något helt annat om man kommer ut en stund på dagen. Du vet att det är så många som sitter hemma i sina hem” (Tea)

Svensson (2006) skriver att mötesplatsen blir till en plats där man kan känna tillhörighet och umgås med gamla vänner. Stina och Tea berättar även om vikten att träffa gamla vänner:

”Man blir upplyft. Jag brukar ju komma hit och träffa gamla vännen och prata (Stina)”

”En gång i veckan är det ju lite uppträdande och så går jag ju hit för att vi har bekanta som kommer hit. Det var två stycken innan men en av dem är död” (Tea)

Det visar sig att gemenskapen med andra är en orsak till att man väljer att besöka träffpunkten. Gemenskap innebär att man träffas regelbundet, pratar med varandra och lär känna varandra. Gemenskapen har därför en social betydelse. Edith förklarar känslan av gemenskap så här:

”Det är ju ofta musikunderhållning på fredagar. Jag brukar köpa kaffe, och det är ju billigt, och sen så sätter jag mig vid någon jag känner. Nu har jag ju blivit bekant med många som kommer hit. Så det är fin gemenskap” (Edith)

Svensson (2006) menar att den sociala aspekten av mötesplatser väger tyngre än aktiviteten men samtidigt för aktiviteterna med sig nya upplevelser och stimulans vilket kan bidra till att

olika förmågor som rörlighet och kognition bevaras. Sigrid behöver hjälp när hon spelar bingo. Så här uttrycker sig Sigrid om hur det är att spela bingo:

”Bingon är lite svår för jag hör ju så dåligt, men det är roligt ändå om man kan vara med och så kan man ju vinna lite” (Sigrid)

Jag tolkar Sigrid som att hon uppskattar bingospelet mycket trots att hon hör dåligt. Bingospelet ger Sigrid stimulans vilket skulle kunna hjälpa till att bevara den kognitiva förmågan. Jag tolkar det också som att bingospelet ger Sigrid upplevelser vilket skulle kunna vara en faktor till välbefinnande.

Viola är en trogen bingospelare och uppskattar bingospelet mycket. I detta citat tycker jag att hon också betonar den gemenskap som bingospelet ger henne:

”... Också är ju bingon väldigt populär, man glömmer ju själv att spela vet du, man tittar på dem andra. Det tycker jag är så roligt för de är ju ah precis inne i allt (Viola).

Jag tolkar Viola som att hon inte skulle uppskatta bingospelet lika mycket om hon satt ensam och spelade. Viola uttrycker istället den gemenskapen som bingon ger henne vilket kan vara en faktor till välbefinnande.

Stina uttrycker att personalen betyder mycket för henne. I detta citat tycker jag att hon förklarar gemenskapen som personalen ger henne på ett bra sätt:

”Ja de betyder mycket tycker jag. Vi känner ju dem sen länge. Ja jag har ju känt dom från början allihop. Ja de betyder en hel del vet du. Dom frågar alltid om jag kommer imorgon och så” (Stina)

En av de kategorier som Hedin (1994) formulerat i sin avhandling är nätverksstöd som innebär delaktighet i aktiviteter och i gemenskap. Jag tolkar Stina som att personalen får henne att känna en gemenskap vid frågan om hon kommer imorgon. Jag tolkar det som att Stina känner sig delaktig i gemenskapen genom att personalen ställer frågan om hon kommer imorgon.

5. Diskussion

I detta kapitel förs en diskussion utifrån de resultat jag har funnit i min empiri. Jag tar ytterligare hjälp av tidigare forskning samt teoretisk referensram för att skapa en djupare förståelse.

5.1 Diskussion av resultat

5.1.1 Personalens betydelse

I studien har jag uppfattat att träffpunktens personal är viktig för besökarna. Det handlar inte enbart om att personalen ska leda träffpunktens aktiviteter utan att personalen också deltar i en social gemenskap och tillför en form av socialt stöd. Jag tolkar vissa av informanterna som att träffpunktens personal tillför ett annat stöd än vad familj eller jämnåriga vänner kan göra. Ett resultat som Hedin (1994) såg i sin avhandling var att stödet som ges av vänner inte är tillräckligt utan att det krävs ett emotionellt och instrumentellt stöd från en chef eller arbetsledare det vill säga en person med legitimerad makt. Detta legitimerade stöd kan vara något som informanterna tidigare har fått från en chef eller arbetsledare. Efter pensionen har individen istället behövt söka detta formella stöd från en annan person vilket träffpunktens personal blivit föremål för. Enligt Hedin (1994) erhålls ett stort stöd från individens privata nätverk. Det kan dock vara så att de äldres privata nätverk har tunnats vilket innebär att behovet måste tillfredställas i ett annat sammanhang.

Personalens betydelse för besökarna kan tolkas som att personalen tillför erfarenheter och händelser från ett annat liv än den äldres tillvaro. Personalen lever ett aktivt liv med ett annat innehåll och de kanske ser på händelser på ett sätt som kan stimulera eftersom de är yngre och har andra erfarenheter.

En annan betydelse är den kontinuitet som personalen kan ge. Kontinuiteten bidrar till rutiner och att man exempelvis kan återkomma till tidigare samtal eller minnas händelser tillsammans. Personalen och besökarna lär också känna varandra väl vilket jag tolkar skapar en trygghet hos besökarna. En av informanterna berättar att personalen alltid frågar om hon kommer imorgon vilket jag tolkar att hon upplever att hon tolkar som en stor trygghet. Jag tror att kontinuiteten är bidragande faktor till att besökarna känner välbefinnande.

I dagens samhälle handlar mycket om effektivitet. Kvalitet mäts ofta i kvantitet vilket kan innebära att det blir svårt att mäta kvaliteten i vissa aspekter till exempel relationens betydelse. Det finns en risk att man minskar på personalens resurser på en träffpunkt om det bara handlar om att aktivera. Det finns också en risk att personalen inte förstår värdet av att föra samtal med de äldre. Detta är nog något som man alltid måste belysa och behandla i utbildningar och kompetensutveckling för personal inom vård och omsorg. Troligen kan det också vara så att arbetet kan bli mer meningsfullt för personalen om man lyfter fram den sociala dimensionen och gör den till ett innehåll.

5.1.2 Betydelsen av att känna sig behövd

Disengagementsteorin menar att samhället bör sänka kravet på varje individ att vara produktiv i takt med ökad ålder (Hagberg 2000). Något som jag inte anser som några konstigheter utan helt naturligt i och med exempelvis pension. Som jag tolkar vissa av mina informanter ligger det dock en svårighet i att trappa ner eller att sluta helt att vara produktiv. Genom att vara produktiv och känna sig behövd infinner sig ofta en känsla av tillfredställelse som jag anser som ett fundamentalt behov. Några av mina informanter uttrycker just behovet av att känna sig behövd av någon vilket resulterar i en känsla av välbefinnande och tillfredställelse hos dem. Enligt aktivitetsteorin bör varje individ ersätta tidigare roller exempelvis byta yrkesrollen mot en roll i samhälls- eller föreningsliv för att ha känsla av sig själv som värdefull och behövd (Tornstam 2004).

Mina tolkningar är helt i linje med den sociala utbytesteorins antagande om reciprocitetsprincipen där en individ exempelvis ger en gåva till välgörenhet och får känslan av tillfredställelse i utbyte. Den sociala utbytesteorin menar också att interaktionen som sker i ett utbyte kan ge vinst i form av sociala möjligheter eller självkänsla (Tornstam 2004).

Informanterna beskriver både utbyte i form av att man hjälper någon och känner tillfredställelse genom det eller att man ger en gåva vilket också resulterar i känslan av välbefinnande. Det kan dock vara så att behovet av att vara behövd kan ha minskat för individen i takt med ökad ålder, något som jag inte kan reflektera över eftersom jag inte tagit del av hur informanterna tidigare levt sina liv.

I min studie är endast kvinnorna som har talat om känslan av att känna sig behövd. Det kan vara så att det i större utsträckning är kvinnor som uttalar detta behov. Känslan av att vara behövd kan således ha sitt ursprung i kvinnornas tidigare liv där deras ansvar för barn och

hushåll troligen varit en väsentlig del. Det kan ju vara så att det grundläggande behovet av att känna sig behövd tidigare blivit tillfredställt av det privata nätverket. Ett nätverk som jag redan nämnt kan tunnas ut i tak med ökad ålder. En annan aspekt kan vara att känslan av att känna sig behövd är meningsskapande. Känslan av att vara behövt kan ha olika grunder man kan uppleva sig socialt, praktiskt eller emotionellt behövd. Den som blir äldre kanske inte alltid kan ge exempelvis barn och barnbarn ett praktiskt stöd, eller barnbarnen har växt upp och behöver inte denna form av stöd.

Jag anser att det är viktigt att personalen uppmuntrar och bjuder in besökare att vara delaktiga och själva vara med att skapa exempelvis aktiviteter. Besökare kanske kan vara delaktiga i kaffeserveringen i större utsträckning eller i planering av aktiviteter. Det är dock viktigt att vara lyhörd inför varje individs behov.

5.1.3 Gemenskapens betydelse

Som jag nämnt i mitt resultatkapitel tolkar jag informanternas utsagor som att det är den sociala samvaron som är viktig och inte aktiviteten i sig. Enligt aktivitetsteorin behåller individen samma intressen, behov och önsknings trots att man blir äldre. Det är därför viktigt att behålla aktiviteter och den sociala samvaro man tidigare haft med andra vilket skapar bättre förutsättningar under ålderdomen. Likadant bör den förlorade yrkesrollen ersättas med andra roller i exempelvis föreningar och samhällsliv (Tornstam 2004). Jag uppfattar träffpunkten som en kravlös mötesplats där man kan träffa de man vill och ha människor omkring sig. Denna aspekt på välbefinnande kan ju sägas bli ännu mer betydelsefull för någon som bor kvar i sin egen lägenhet. Troligen kan det vara så att fysiska faktorer som näringsintag och dygnsrutiner kan stabiliseras genom att ha något meningsfullt att planera för och längta till.

Svensson (2006) skriver i sin avhandling att mötesplatsen är en plats för individen att behålla sin identitet. Tillsammans med andra kan man blicka tillbaka, minnas händelser och känna gemenskap. Disengagementsteorin säger tvärtom att man som äldre slutar intressera sig för andra människor och händelser (Tornstam 2004). Flera av informanterna berättade att de ofta kommer till träffpunkten för att träffa gamla vänner. Jag tror att träffpunkten blir en anspråkslös plats att mötas på. Varje individ kan själv välja vad man vill göra och hur aktiv man vill vara. Individen kan också behålla sin identitet och vara sig själv.

Jag tolkar det som att vissa behov som blivit naturligt tillfredsställda tidigare i livet genom exempelvis familj eller arbetsliv idag tillfredställs på träffpunkten. Detta är precis i enlighet med aktivitetsteorin som säger att tidigare roller bör ersättas med andra roller när man blir äldre. Disengagemangsteorin säger tvärt om att individen sakta lösgör sig från samhället och allt det som intresserat tidigare i takt med ökad ålder (Tornstam 2004). Detta behov av att lösgöra sig har jag inte uppfattat från någon av mina informanter utan alla har istället framhållit vikten av att bryta vardagslunken och kunna gå någonstans på dagarna för att känna social samvaro. Disengagementsteorin menar också att individens välbefinnande kan försvagas om individen tvingas vidmakthålla social aktivitet när man blir äldre (Tornstam 2004). Detta är raka motsatsen till vad mina informanter uttrycker. Det kan dock vara så att informanterna trappar ner på den sociala samvaron när man blir äldre. Eftersom jag inte följt mina informanter över tid kan jag inte uttala mig om det. Det kan också vara så att jag skulle ha sett något helt annorlunda om jag även intervjuat de personer som inte väljer att besöka träffpunkten.

Disengagementsteorin menar att individen inte har ont av processen att lösgöra sig från samhället utan att det istället är förknippat med välbefinnande (Hagberg 2000). Flera av informanterna har uttryckt att de är rädda att bli sittandes hemma om de inte aktiverar sig genom att exempelvis besöka träffpunkten. De uttrycker alltså en rädsla för känslan av att inte ha något att göra på dagarna. Vilket är helt tvärt emot disengagementsteorins antagande. Disengagementsteorin säger vidare att individens process att lösgöra sig från samhället går hand i hand med att samhället också stöter ut individen (Tornstam 2004). Som jag tolkar mina informanter finns heller inte känslan av att bli utstött från samhället. Många av informanterna har istället olika forum där de är aktiva medlemmar.

5.2 Sammanfattning

Jag tolkar att många av informanterna uttrycker att de har svårt att släppa tanken om att vara produktiv och att känslan av att vara behövd istället är en stark bidragande faktor till att känna välbefinnande. Enligt aktivitetsteorin behåller individen samma behov av gemenskap och samvaro även när man blir äldre (Tornstam 2004). Jag tolkar empirin som att personalens och gemenskapens betydelse är oerhört viktiga behov för att känna välbefinnande. Enligt aktivitetsteorin bör den förlorade yrkesrollen ersättas med andra roller i exempelvis en förening för att behålla känslan av sig själv som värdefull och behövd (Tornstam 2004).

Med min tolkning av empirin kan jag inte hålla med i något av disengagementsteorin antaganden och att individen lösgör sig från samhället och att samhället samtidigt stöter ut individen och att detta är förknippat med välbefinnande (Tornstam 2004).

Disengagementsteorin säger även att individens välbefinnande kan komma att försvagas om man måste vidmakthålla en social aktivitet i takt med att man blir äldre (Tornstam 2004). Jag kan inte uttrycka mig kring hur olika behov har förändrats i takt med ökad ålder jag ser dock att många av de tidigare behov individen haft finns kvar än idag.

6. Slutsats

I detta sista kapitel återkopplar jag till mitt syfte och mina frågeställningar och presenterar de slutsatser jag drar i mitt uppsatsarbete

Bakgrunden till min studie var ett intresse i att undersöka vilka faktorer som leder till välbefinnande hos äldre. Min förförståelse sa mig att träffpunkter som anordnas i kommunal regi är mycket attraktiva för äldre. Under min yrkesverksamma tid som biståndshandläggare besökte jag olika träffpunkter och trott mig där se många fina exempel på ett gott åldrande. Studiens syfte var alltså att skapa förståelse kring vilken betydelse träffpunktens verksamhet har för besökarnas välbefinnande. Uppsatsens syfte konkretiserat i två övergripande frågeställningar:

Hur är träffpunkten organiserad?

Vilka betydelse har träffpunkten för de äldre och deras välbefinnande?

6.1 Uppsatsens slutsatser

De tre slutsatser jag anser mig kunna dra efter noggrann och upprepad genomgång av empirin är följande:

6.1.1 Hur är träffpunkten organiserad?

Träffpunkten är organiserad så att det är besökarnas intressen av exempelvis aktiviteter och musikunderhållning som styr. Personalen är lyhörd om vad som efterfrågas. Rent ekonomiskt går träffpunkten runt på bidrag från kommunen. Intäkter från kaffeservering och tillställningar som exempelvis loppis används till aktiviteter för besökarna. Träffpunkten har tre stycken personal, två som arbetar heltid och en som arbetar halvtid. På träffpunkten ska alla vara välkomna och känna att de kan delta. Därför är alla kostnader på träffpunkten till självkostnadspris.

6.1.2 Vilka betydelse har träffpunkten för de äldre och deras välbefinnande?

Träffpunktens personal är mycket viktig för besökarna ur en social och stödjande synpunkt. Träffpunkten kan fungera som en plats där besökare kan tillfredställa känslan av att vara behövd. Gemenskapen som träffpunkten ger är viktigare än aktiviteten i sig.

Jag uppfattar att träffpunkten fungerar som en plats som kan tillfredställa många av de behov som blivit naturligt tillfredställda tidigare i livet genom exempelvis arbetsliv och familj. Ett exempel är att träffpunktens personal kan ge det legitimerade stödet som en chef annars skulle kunna ge. Ett annat exempel är att på träffpunkten finns möjlighet att känna känslan av att vara behövd, en känsla som blivit tillfredställd genom familjen och dess sysslor tidigare. Träffpunkten kan även tillgodose det behov av social samvaro och gemenskap som varje individ har, ett behov som också blivit naturligt tillfredställt tidigare livet, även det genom arbetsliv och familj. Jag betonar återigen att jag inte kan generalisera slutsatserna på något sätt men jag tycker mig ändå kunna se ett mönster som möjligen kan vara allmänt vilket jag även tycker kan bekräftas i jämförelse med vissa tidigare studier.

Jag vill också återkoppla träffpunktens egen målsättning med vad jag har sett i min studie. Jag upprepar träffpunktens målsättning:

”En positiv fritid är en mänsklig rättighet som främjar goda levnadsförhållanden, ökar livskvaliteten, befrämjar välmående och bryter den enskildes isolering samt utvecklar det sociala nätverket. Träffpunktens uppgift är att genom lyhördhet och helhetssyn se till att det finns ett brett utbud som är anpassat och som stimulerar till aktivitet och samvaro”(www.skovdekommun.se).

Utifrån de intervjuer jag har gjort uppfattar jag att träffpunkten jag studerat uppfyller målsättningen. Min tolkning av informanternas utsagor är att deras livskvalitet ökar genom besök på träffpunkten. Det bryter även individens isolering genom att träffpunktens dörrar står öppna alla vardagar för besökare. Träffpunkten anordnar också aktiviteter som stimulerar till aktivitet och samvaro.

6.2 Förslag på vidare forskning

Något som skulle vara intressant att forska vidare om är hur saker och ting gestaltar sig på andra träffpunkter. Är mina slutsatser generella eller inte?

Det skulle också vara intressant att höra åsikter från dem som väljer att inte besöka träffpunkter. Vilka är orsakerna till att man väljer bort att besöka en träffpunkt?

7 . Referenslista

Andersson, Lars (2002) *Socialgerontologi* Lund: Studentlitteratur

Cullberg, Johan (2003) *Dynamisk psykologi*. Stockholm: Natur & Kultur

Hagberg, Bo (2000) Det goda åldrandet. I: Dehlin, Ove, Hagberg, Bo, Samuelsson, Gillis, Sjöbeck, Barbro (Red.) *Åldrandet i ett biologiskt, psykologiskt och socialt perspektiv*. Stockholm: Natur & Kultur

Hedin, Ulla-Carin (1994) *Socialt stöd på arbetsplatsen vid sjukdom*. Avhandling. Institutionen för socialt arbete: Göteborgs Universitet

Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Larsson, Sam (2005) Kvalitativ metod- en introduktion. I: Larsson, Sam, Lilja, John, Mannheimer, Katarina (Red.) *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur

Lilja, John (2005) Problemformulering. I: Larsson, Sam, Lilja, John, Mannheimer, Katarina (Red.) *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur

Matshede, Ann-Catrin/ Lindh, Ylva (2008) *Här kommer goa gubbar- om livskvalitet hos föreningsaktiva manliga pensionärer*. C-uppsats Socionomprogrammet Institutionen för socialt arbete Göteborgs Universitet

Rennemark, Mikael (1999) *Wellbeing in old age - life history evaluations, sense of coherence and social networks in relation to health*. Department of Psychology. Lunds Universitet

Samuelsson, Gillis (2000) Det sociala åldrandet. I: Dehlin, Ove, Hagberg, Bo, Samuelsson, Gillis, Sjöbeck, Barbro (Red.) *Åldrandet i ett biologiskt, psykologiskt och socialt perspektiv*. Stockholm: Natur & Kultur

Skövde kommun www.skovdekommun.se

Socialstyrelsen (2002) *Socialtjänstlagen – vad gäller för dej från den 1 januari 2002?*

Hämtad 2008-10-30 från www.socialstyrelsen.se.

Socialdepartementet (2006) *Sveriges strategirapport för social trygghet och social delaktighet*. Hämtad 2008-10-30 <http://www.regeringen.se/sb/d/1474>

Statistiska centralbyrån www.scb.se. Hämtad 2008-11-18

Svensson, Lars (2006) *Mötesplatser på landsbygden – om äldre människor gemenskap och aktiviteter*. Avhandling. Institutionen för socialt arbete: Göteborgs Universitet

Thurén, Torsten (2007) *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber

Thomassen, Magdalene (2007) *Vetenskap, kunskap och praxis- introduktion i vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups Utbildning AB

Tornstam, Lars (2004) *Åldrandets socialpsykologi*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag
Vetenskapsrådet

Vetenskapsrådet (2001). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.

<http://www.vr.se/huvudmeny/trycktochpublicerat.4.bde10ad107e2a197788000229.html>
(hämtad 2008-11-17)

Bilaga 1 – Mitt presentationsbrev

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för socialt arbete

En kort presentation om mig och min c-uppsats

Datum 15/10-08

Mitt namn är Emma Gustavsson och jag läser mitt sista år på Socionomprogrammet i Göteborg. Socionomprogrammet är en utbildning på 3,5 år och syftar till att utbilda för arbete inom socialt arbete. En viktig del i min yrkesroll är att förstå det sociala samspelet för att kunna hjälpa individer att förändra sin tillvaro och utöka sitt handlingsutrymme.

Arbetsområden jag kan söka mig till efter min utbildning är exempelvis biståndshandläggare, kurator eller socialsekreterare.

Jag började under slutet av min utbildning att intressera mig för äldreomsorg. Jag sökte därför praktikplats inom äldreomsorgen och blev tilldelad en plats som biståndshandläggare och enhetschef inom stadsdelen Västra Frölunda i Göteborg. Mitt arbete som biståndshandläggare innebar att handlägga bistånd i form av hemtjänst, särskilt boende eller dagverksamhet.

Praktiken som enhetschef inriktade sig på att leda och utveckla verksamheten som i mitt fall var ett hemtjänstlag. Jag fick sedan arbete som biståndshandläggare i Västra Frölunda och arbetade där under våren och sommaren -08. Mitt intresse gör att jag nu väljer att skriva om äldreomsorg i min c-uppsats.

Under min yrkesverksamma tid som biståndshandläggare besökte jag många olika träffpunkter och jag förstod att träffpunkterna är mycket uppskattade från de som väljer att komma dit. Syftet i min uppsats är att få veta mer om vad det är som uppskattas på träffpunkterna och få reda på vilket sätt det skapar livskvalitet och välbefinnande för besökarna. Jag flyttade till Skövde i augusti -08, där jag är född och uppväxt, och väljer nu att utgå från en träffpunkt i Skövde kommun i min c-uppsats.

För att få svar på min frågeställning skulle jag vilja göra en fokusgrupp och enskilda intervjuer med besökare på träffpunkten. Fokusgrupper är en intervjuform där jag ställer utvalda frågor som sedan diskuteras i gruppen. Gruppen ska helst bestå av cirka sju personer. Enskilda intervjuer innebär att jag ställer utvalda frågor till personen jag intervjuar. Varje intervju kommer att ta cirka en timma.

I mitt uppsatsarbete förhåller jag mig till vad som är etiskt rätt. Inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning finns allmänna etiska riktlinjer som jag kommer att förhålla mig till. Jag har nedan gjort en kort sammanfattning av vad det innebär:

- Att jag som forskare informerar intervjudeltagare om min uppsats det vill säga vad mitt syfte är och hur jag har tänkt genomföra mitt arbete. Jag informerar även om att medverkan är frivillig och att medverkande när som helst har rätt att avbryta sin medverkan. Jag informerar intervjudeltagare om när min uppsats publiceras och låter naturligtvis mina intervjudeltagare ta del av min uppsats när den är klar.
- Att jag som forskare alltid måste ha samtycke från de personer som medverkar i min uppsats. Detta innebär att det är upp till var och en att själv bestämma om man vill medverka eller inte.
- Att jag som forskare så långt som det är möjligt aidentifierar de personer som varit med i intervjuerna. Jag kommer inte att använda namn i min uppsats

Jag kommer att finnas till hands under uppsatsen gång för att svara på frågor kring uppsatsen.

Under intervjuerna kommer jag att bjuda på kaffe och kaka.

Om du har några frågor så kontakta mig:

Emma Gustavsson

Telefonnummer: xxxx-xxxxx

Bilaga 2 - Intervjuguide

Bakgrundsuppgifter:

Namn:

Ålder:

Civilstånd:

1. Hur ofta besöker du träffpunkten?
2. Vad är orsakerna till att du besöker träffpunkten?
3. Hur brukar du vanligtvis ta dig till träffpunkten?
4. Brukar du åka med träffpunktsbussen för att ta dig till träffpunkten?
5. Berätta om vad du gör när du är på träffpunkten.
6. Vad gör du en dag när du inte är på träffpunkten?
7. Vad är det du uppskattar mest med träffpunkterna? (exempelvis att fika eller att träffa vänner)
8. Vilken aktivitet på träffpunkten uppskattar du mest? (exempelvis musikunderhållning, bingo eller filmvisning)
9. Tror du att träffpunkten passar alla grupper av äldre (män och kvinnor, personer från olika kulturer, yngre-äldre och äldre-äldre)?
10. Vilken inverkan tycker du att träffpunkten har på ditt välbefinnande?

Följdfrågor:

1. Hur mår du när du är på träffpunkten?
 2. Hur mår du när du kommit hem från träffpunkten?
 3. Kan du ge något exempel och berätta om det?
 4. Vad hände som gjorde det bra eller dåligt?
 5. Hur mådde du innan du började gå på träffpunkten?
 6. Hur tycker du att livet har blivit sedan du började gå på träffpunkten?
11. Brukar du besöka träffpunkten för att bara fika i caféet trots att det inte är någon aktivitet?
12. Finns det något du skulle vilja förändra på träffpunkten, i så fall vadå?
Vad har hänt med olika relationer sedan du började gå på träffpunkten?
Vad betyder de olika personerna i ditt liv?

Jag har tagit del av de etiska förhållningssätt forskaren förhåller sig till:

Namn

Jag samtycker till att bli intervjuad:

Namn

Bilaga 3 – Tvåveckorsschema på träffpunkten

Öppettider måndag-fredag kl. 10.00–16.30. I samband med aktiviteter för gäster tas ett självkostnadspris ut.

Vecka 42

Måndag	13/10	kl. 10.00	Trivselstund med Lena Andersson
		kl. 14.00-16.00	Kaffeserverig
Tisdag	14/10	kl. 10.30	Sittgymnastik
		kl. 14.00-16.00	Kaffeservering
Onsdag	15/10	kl. 10.30	Filmvisning Hästmannen en gripande skildring som flytt.
		kl. 14.00-16.00	Kaffeserveringen
Torsdag	16/10	kl. 10.30	Gudstjänst
		kl. 14.00-16.00	Kaffeservering
Fredag	17/10	kl. 10.30	Sittgymnastik
		kl. 14.30	Underhållning med levande musik

Vecka 43

Måndag	20/10	kl. 10.00	Trivselstund med fritiden i studierummet
		kl. 14.00-16.00	Kaffeservering
Tisdag	21/10	kl. 10.30	Sittgymnastik
		kl. 14.00-1600	Kaffeservering
Onsdag	22/10	kl. 10.30	Vi spelar bingo
		kl. 14.00-16.00	Kaffeservering
Torsdag	23/10	kl. 14.00-16.00	Kaffeservering
Fredag	24/10	kl. 10.30	Sittgymnastik
		kl. 14.30	Allsång med Rune Eriksson